't Bieteutje

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI
Jaargang 17 nr. 1 : januari - februari - maart
1998

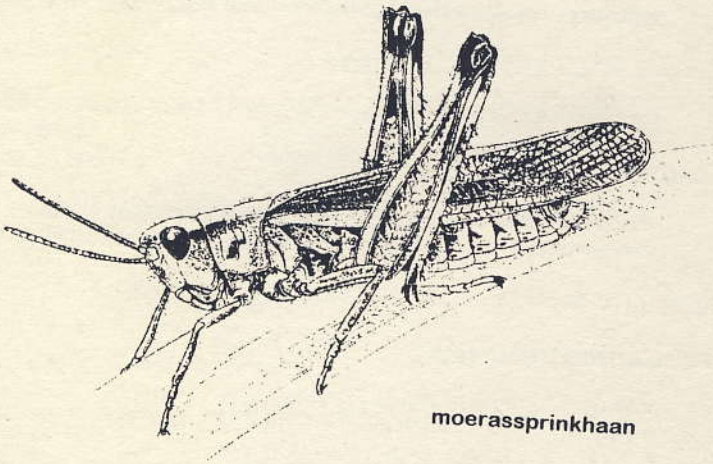

moerassprinkhaan

Afgiftekantoor : 2320 Hoogstraten
V.U. : Wim Verschraegen, Minderhoutsestraat 125, 2322 Minderhout

Colofon

't Bieteutje is het kwartaalblad van **NATUURWERKGROEP MARKVALLEI**.
Deze werkgroep vormt de koepel van :

* NATUURRESERVATEN VZW	afdeling RIJKEVORSEL-HOOGSTRATEN
* WIELEWAAL VZW	afdeling MARKVALLEI
* J.N.M. VZW	afdeling MARKVALLEI
* V.M.P.A. VZW	afdeling HOOGSTRATEN
* V.M.P.A. VZW	afdeling 'DE KLAMPER' RIJKEVORSEL

Natuurwerkgroep Markvallei

coördinator : Jef Leestmans, 's Boschstraat 17, 2320 HOOGSTRATEN, 03/314.60.14

Natuurreservaten VZW afdeling Rijkevorsel-Hoogstraten

voorzitter :Wim Verschraegen, Minderhoutsestraat 125, 2322 MINDERHOUT, 03/314.67.25

Wielewaal VZW afdeling Markvallei

voorzitter : Marcel Adriaensen, Venneweg 2, 2321 MEER, 03/315.90.40

J.N.M. VZW afdeling Markvallei

voorzitster : Inge Mesuere, Schoolstraat 46, 2322 MINDERHOUT, 03/314.60.93

V.M.P.A. VZW afdeling Hoogstraten

voorzitter : Tom Verschraegen, Minderhoutsestraat 125, 2322 MINDERHOUT, 03/314.67.25

V.M.P.A. VZW 'De Klamper' Rijkevorsel

voorzitter : Jos Vanneylen, Kievitsheide 54, 2310 RIJKEVORSEL, 03/312.14.76

Conservators :

De Halsche Beemden : Tom Verschraegen (zie hoger)
Jan-Spannenburgmuseum : Jos Vorsselmans, Hal 14, 2322 MINDERHOUT, 03/315.76.26

Bieteutje : hoofdredactie en V.U. : Wim Verschraegen (zie hoger)

Contactpersonen werkgroepen :

V.W.G.	: Bart Hoeymans (03/314.48.48)	**P.W.G.**	: Jack Govaerts (03/315.71.85)
A.R.W.G.	: Tom Verschraegen (03/314.67.25)	**K.W.G.**	: Ingrid Brosens (03/315.74.41)
Z.W.G.	: Dimitri Van Pelt (03/314.35.14)	**Pi.W.G.**	: Bart Hoeymans(03/314.48.48)
V.B.W.G.	: Wim Verschraegen (03/314.67.25)	**M.W.G.**	: Jos Vanneylen (03/312.14.76)

Leden van V.M.P.A. en van andere N.R.-, W.W.- en J.N.M.-afdelingen kunnen zich abonneren op het Bieteutje door overmaking van **150 BEF** op rek.nr. 646-2203020-67 onv. 't Bieteutje, Minderhoutsestraat 125, 2322 MINDERHOUT met vermelding van 't Bieteutje 1998.

Reservatenfonds Hoogstraten	**035-1758415-40**

Voorwoord

Dag iedereen.

Allemaal al bekomen van de examens ? Of voor de werkende mensen onder jullie : allemaal vakantie ? In elk geval wens ik, groot en klein, een zeer vrolijk kerstfeest en een spetterende overgang naar 1998.

Zoals jullie wel weten is er een tijd geleden een J.N.M.-bestuursverkiezing geweest. Jullie nieuwe voorzitster, Inge Mesuere, heeft aan haar rechterhand de secretaris, Geert Brosens en aan haar linkerhand de ping (penningmeesteres), Ingrid Brosens.

Met nog één ding val ik jullie lastig. Ik dien jullie eraan te herinneren om je lidgelden te hernieuwen. De natuur zal er wel bij varen. Hieronder vind je een overzicht van de verschillende lidgelden.

Feestgroetjes,

Inge Mesuere

LIDGELDEN

Natuurreservaten VZW

* gewoon lid	600 BEF
* jeugdlid (- 18 jaar)	400 BEF
* seniorlid (+ 65 jaar)	400 BEF

op rek.nr. 000-0000999-29

Wielewaal VZW

* lidgeld	600 BEF

op rek.nr. 000-0319785-73

Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming VZW

* gewoon lid (13 t.e.m. 25 jaar)	450 BEF
* pieplid (8 t.e.m. 12 jaar)	350 BEF
* bijlid (broer of zus lid)	200 BEF

op rek.nr. 001-2280592-04

TREK IN 1997

1997 was een wisselvallig vogeltrekjaar. Zoals altijd werd de trek ook nu bepaald door het weer. Zeer veel en late doortrek van Boerenzwaluw ten gevolge van een natte zomer die in augustus veranderde naar een warme droge zomer. Hierdoor zijn er waarschijnlijk veel vervolglegsels geweest. Begin oktober waren er dagen met stevige zuid en zuidwesten winden. Hierdoor vlogen de vogels laag en werden er veel vogels geteld.

Vanaf 20 oktober waren er overwegend oosten en NO winden. Met de wind in de rug gingen de vogels veel hoger vliegen. Zodat het grootste gedeelte van de Trek over ons ongezien voorbij vloog.
Zo noteerde ik voor 21/10: 'zeer hoge trek, veldleeuwerik nauwelijks te zien, koperwiek en vink niet te zien.'
Bovendien waren deze dagen zo goed als wolkeloos waardoor de vogels nog moeilijker te zien waren. Wel was het bijna altijd zeer helder weer, wat de hoge aantallen aalscholvers waarschijnlijk verklaart.

Korte bespreking van enkele soorten:

Aalscholver meer dan het dubbel van 1996 en 1500ex meer dan ooit geteld. Ook nu weer een topdag met veel aalscholvers bij regen en veel ZW wind 825ex 10/10.
Blauwe Kiekendief : nieuwe top met 9 ex de vorige bedroeg 7 ex in 94
Boerenzwaluw : 2783 zie hoger
Boomvalk : zeer weinig trek. Maar een Boomvalk die een zwaluw uit de lucht plukt en deze daarna goed in zich onthoofd ,is misschien wel gruwelijk maar blijft fascinerend.
Buizerd: dank zij twee topdagen waarop de gehele middag geteld werd een nieuw 'record' 325 ex.
Gaai trok dit jaar nauwelijks door.
Gele Kwik : reeds het tweede opeenvolgende jaar een vermindering
Grote Gele Kwik : veel doortrek voor onze telpost 30 ex.
Graspieper : ook hier weer een nieuw record : 9498 tegenover 9009 in '95.
Grauwe Gans : Dit jaar gemist, enkel op 14/10 was er trek. Echter vooral in de namiddag maar dan wordt er niet geteld. Tijdens de normale topdagen van begin november is er niet geteld wegens een uitstap naar Lac du Der.
Grote Pieper : dit jaar niet waargenomen
Houtduiven : er waren opvallend veel houtduiven, maar zoals gewoonlijk op de Hees trokken zij ook nu weer vooral naar het Noorden, deze werden niet geteld. Ondanks dit toch een nieuw record Zuid, 13287 ex.
144 Huiszwaluwen zorgden voor een nieuw record
IJsgors slechts één dit jaar, een laagtepunt
Kievit heeft bijna niet tijdens de telperiode doorgetrokken: 1946ex.
Kneu : zwak jaar
Koperwiek moet eerder als normaal beschouwd worden alhoewel er nog niet de helft ex. van verleden jaar geteld werden. Op 15/10 werd er niet geteld wegens te veel regen, toch was dit een topdag voor de koperwiek. Meestal vlogen de koperwieken te hoog over.
Kramsvogel blijft onregelmatig, misschien ook te hoog overgetrokken?
2 Ooievaars en 1 Ortolaan waren zo goed om over de Hees te vliegen.
Paapje verminderde weer. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de toename van de maïs aan onze telpost.
Rode Wouw: voor het tweede opeenvolgende jaar 5 ex. over onze telpost
Slechtvalk,1 en Smelleken, 2 lieten ons dit jaar in de steek. Ook de Sperwer met 120 ex. was zwak vertegenwoordigd.
Spreeuw : het lage aantal ligt waarschijnlijk aan het niet tellen begin november
Veldleeuwerik: zwak door waarschijnlijk hoge trek, misschien zit de overstromingen en het natte voorjaar hier ook voor iets tussen
Watersnip: achteruitgang waarschijnlijk te wijten aan het droger worden van het gebied na de ruilverkaveling : van 403 -> 241 -> 189 -> 88 ex.

Algemeen ziet er het naar uit dat het aantal van ± 90.000 ex/jaar normaal is te noemen.
Nogmaals blijkt dat de weersomstandigheden bepalend zijn voor het aantal waargenomen trekvogels.

Bijzonder waarnemingen 1997

Aalscholvers	225 - 10/9; 239 - 31/10; 208 - 4/11; 825 - 10/10; 944 - 11/10; 741 - 12/10; 384 - 14/10; 239 - 31/10; 208 - 4/11
Appelvink	1 - 18/10; 1 - 22/10
Blauwe Kiekendief	4 - 18/10; 1 - 19/10; 1 - 20/10; 1 - 22/10; 1- 4/11;
Bontbekplevier	1 - 8/10
Boomleeuwerik	9 - 28/10; 12 - 11/10; 10 -17/10; 14 - 18/10; 16 - 19/10; 9 - 28/10
Buizerd	70 - 18/10; 91 - 19/10; 40 - 21/10(halve dag)
Goudplevier	4- 4/11
Graspieper	2616 - 11/10
Grauwe Gans	259 - 14-10
Houtduif	1000n ex naar NO 4/11
IJsgors	1 - 21/10
Keep-Vink	4011 - 11/10
Kleine Plevier	3 - 19/10
Klein Wilde Zwaan	1 - 27/10
Koperwiek	2331 - 12/10
Kramsvogel	294 - 27/10
Ooievaar	2 - 2/9
Ortolaan	1 - 5/9
Rode Wouw	2 - 18/10; 2 - 19/10; 1 - 23/10
Roodkeelpieper	4 - 18/10
Slechtvalk	1 - 23/9
Smelleken	1 - 5/10; 1 - 27/10
Veldleeuwerik	881 - 18/10
Visarend	1 - 21/10
Wespendief	1 - 6/10

Te onthouden dagen :

18/10/97 : de hele dag geteld en 7535 ex. Met daarbij 4 Bl.Kiekendief, 2 Rode Wouw, 1 Appelvink, 4 Roodkeelpieper en 70 Buizerd
19/10/97 : weer de hele dag geteld en 8143 ex. Met daarbij 2 Rode Wouw, 1 Blauwe Kiekendief, 91 buizerd waarvan een groep van 40 ex. En een *Surinaamse Kuifkwartel.*

TOPDAGEN	
11 okt	8519
19 okt	8143
18 okt	7535
17 okt	6708
12 okt	6127
13 okt	4852
14 okt	4297
7 okt	3466

TOPSOORTEN	
vink-keep	23615
houtduif	13287
spreeuw	12383
graspieper	9498
koperwiek	6287
aalscholver	4886
veldleeuwerik	3938
boerenzwaluw	2783
kievit	1946
kneu	1546
witte kwik	1325
kramsvogel	1306
holenduif	1193

Jef Leestmans

Jaarverslag 1997
Vieze Beestjeswerkgroep
Markvallei

Dagvlinders

De Koeberg te Meerle blijkt nog steeds de belangrijkste plaats te zijn voor het **groentje**. Zo werden er op 1 juni 24 vlindertjes geteld. Ook het kleine heiderestandje aan de E10-put herbergt een zeer kleine populatie. Er werden minder **bonte dikkopjes** gezien in de brandgang te Wortel-Kolonie dat nog steeds de belangrijkste vliegplaats voor dit vlindertje is in ons onderzochte gebied. Er werd een maximum van 19 expl. geteld op deze plaats. Buiten atalanta's werden in '97 geen enkele andere dagtrekvlinder gezien.

In het onderzochte gebied werden, de laatste zes jaar, 30 dagvlindersoorten gevonden waarvan er 26 een vaste populatie hebben. De soorten die als kwetsbaar in de rode lijst werden opgenomen zijn : bont dikkopje, bruine eikepage, groentje, heideblauwtje en kleine ijsvogelvlinder.

Nachtvlinders

De **boterbloempjes** die in dezelfde brandgang als de bonte dikkopjes vliegen (Wortel-Kolonie) waren minder uitbundig aanwezig dan in de voorgaande jaren. Er werden slechts 3 expl. geteld t.o.v. 15 expl. de andere jaren. Een reden hiervoor kan zijn dat de strenge winter(s) veel poppen heeft doen sterven. (Misschien is dit de reden van het dalende aantal bonte dikkopjes door sterven van overwinterende rupsen.). Het boterbloempje is een prachtig geel gekleurd vlindertje met onregelmatig geplaatste zwarte (geel bestoven) vlekken waardoor geen twee vlindertjes dezelfde zijn.

Het meest interessante dit jaar was het ontdekken van een vrij grote populatie **kleine nachtpauwogen** (grote grijze nachtvlinders met een vlek in de vorm van een oog op de vleugels, mannetjes hebben oranje achtervleugels). De populatie is aanwezig op een klein verruigd stukje in de buurt van de Habelaar (Minderhout). In juni werden door Victor Hoeymans 126 rupsen geteld die al meerdere vervellingen achter de rug hadden. Op 7 juni vonden we nog een dood wijfje. In de Elsacker werden ook tekenen gevonden van de aanwezigheid van kleine nachtpauwogen en dit door de aanwezigheid van eitjes aan de heideplantjes.

kleine nachtpauwoog

Aan de Habelaar werd nog een andere interessante waarneming gedaan. Het betrof hier het wijfje van de **roodbandbeer**. Een oranje-gele vlinder met lichte achtervleugels en op iedere vleugel een donkere vlek. Het was een vlinder van de eerste generatie (juni). Om te vermijden dat poppen van de kleine nachtpauwoog zouden worden vertrappeld, werd er niet gecontroleerd of er vlinders van de tweede generatie vlogen (augustus-september).

Verder is het noemenswaardig dat er in de Halsche-Beemden betrekkelijk veel **porceleinvlinders** vlogen in het populierenbosje achter de laatst aangekochte beemd. Er konden steeds zo'n 5 expl. worden geteld.

Nog een interessante waarneming was de vondst van 4 rupsen van de **grijsbandspinner**. Deze werden gevonden op het verruigde stukje aan de Habelaar (Minderhout) en is een belangrijke waarneming daar deze vlinder nergens in grote aantallen voorkomt. De vlinders vliegen van half augustus tot eind september in 1 generatie. De rupsen werden gevonden in mei.

Libellen

Er werden dit jaar 2 nieuwe soorten ontdekt, nl. de tengere grasjuffer en de zwervende pantserjuffer. De **tengere grasjuffer** die op de rode lijst als bedreigd staat, werd gevonden in de Elsacker te Meerle. Sinds 1990 werd de soort slechts op 11 plaatsen in de Antwerpse en Limburgse Kempen gevonden. Het is een pionierssoort van recent ontstane, weinig begroeide veenplassen. In de Elsacker komt de soort voor in een uitgediept ven in een vochtig heidegebied. Het is een soort die goed in staat is om nieuwe gebieden te bevolken. In de Elsacker werd een zopas gemetamorfoseerd vrouwtje gevonden. Een zwervend exemplaar is hierdoor uitgesloten. Waarschijnlijk werd de plas net na de graafwerken in '96 bevolkt door exemplaren van juist over de grens.

Zwervende pantserjuffers werden gevonden in het Huisven te Castelré dat op 400 m van de Belgische grens gelegen is. Bovendien werden op 20 van de 40 gemonitoorde poelen van het poelenproject (Nederland) exemplaren van deze soort gezien. Deze soort heeft een typische mediterrane verspreiding. Tot en met 1993 waren er waarnemingen van solitaire dieren van 4 plaatsen in Wallonië en 5 in Vlaanderen. Vanaf 1994 is er een spectaculaire stijging van het aantal waarnemingen. De soort heeft een voorkeur voor weideplassen en vennen vaak omgeven door pitrus, zeggegrassen en grassen. De libellen werden gezien vanaf juni wat er op wijst dat de libellen ook het jaar voordien aanwezig waren aangezien zwervers uit het zuiden ons land pas vanaf augustus bevolken.

In 1995 vloog er een **bosbeekjuffer** in de brandgang te Wortel-Kolonie waar ook de bonte dikkopjes vliegen. Aangezien er geen waarnemingen waren van deze juffers elders in ons onderzoeksgebied, waren er twijfels over deze waarneming. Dit jaar werd echter bevestigd door mensen van Staatsbosbeheer Nederland dat er wel degelijk bosbeekjuffers voorkomen langs het Merkske. Er werden volwassen exemplaren gevonden en onderzoek naar larven leverde eveneens de bevestiging op dat er bosbeekjuffers voorkomen langs het Merkske.

De laatste 7 jaren werden in de gemeenten Hoogstraten en Rijkevorsel **28 soorten** gevonden. De soorten die in de Rode lijst als bedreigd werden gecatolgeerd zijn bosbeekjuffer, tengere grasjuffer en variabele waterjuffer. De kwetsbare soorten zijn grote roodoogjuffer en smaragdlibel en de weidebeekjuffer werd opgenomen als zeldzame soort.

Sprinkhanen en krekels

Er werden dit jaar 3 nieuwe soorten ontdekt, nl. struiksprinkhaan, zompsprinkhaan en moerassprinkhaan. Dit brengt de soortenrijkdom voor het onderzochte gebied op 18, met als waardevolste soorten : veenmol, zoemertje, zompsprinkhaan, moerassprinkhaan, heidesabelsprinkhaan, knopsprietje en blauwvleugel.

De **struiksprinkhaan** is een vrij algemeen voorkomende sabelsprinkhaan. De soort wordt door zijn onopvallende levenswijze op struiken echter vaak over het hoofd gezien. Deze sprinkhaan werd dit jaar ontdekt op 2 plaatsen te Minderhout waaronder in een tuin. De soort is een cultuurvolger.

De **blauwvleugel** die vliegt op het droge heideterrein van de Elsacker te Meerle is zeer zeldzaam geworden in Vlaanderen. Bij navraag, blijken er geen populaties aanwezig te zijn in de heideterreinen in de omgeving, zoals het Groot-Schietveld of de gebieden in het Turnhoutse. Uit een artikel van Hendrik Devriese 'Oedipoda caerulescens en Belgique', Notes fauniques de Gembloux, n° 17 (1988) : 3-8, zijn er in de provincie Antwerpen geen waarnemingen meer van na 1950.

blauwvleugelsprinkhaan

Na 1950 zijn er waarnemingen van Lommel ('60), Voeren ('83), de Vlaamse kust en Wallonië. In Nederland komt de soort verspreid voor. In Noord-Brabant zijn er slechts enkele vindplaatsen en dan nog in het Noorden van deze provincie. De soort is voornamelijk aan te treffen op de zandpaadjes tussen de heide in de Elsacker waar ± 10 expl. kunnen worden geteld.

Het **zoemertje** is zeker de zeldzaamste soort. Deze soort vliegt eveneens in de Elsacker, alhoewel deze sprinkhaan dit jaar niet werd opgemerkt. De soort komt in Nederland enkel voor in Zuid-Limburg en op de Veluwe. In België vinden we deze soort verspreid op de kalkgraslanden in Wallonië en slechts op 3 plaatsen in Vlaanderen (Kempen).

De **heidesabelsprinkhaan,** die algemeen is op vochtige heide en in velden met pijpestrootje, werd waargenomen op de Bonte Klepper (Rijkevorsel) en in de Elsacker (Meerle) en met een nieuwe vindplaats in de omgeving van de Habelaar (Minderhout).

Knopsprietjes werden gevonden in de Elsacker en een nieuw vindplaats in de Halsche-Beemden (Minderhout), nl. op de droge wegberm.

De **moerassprinkhaan** werd ontdekt op de Oude Markmeander te Meersel-Dreef. Dit is een grote en de fraaist gekleurde veldsprinkhaan die in België en Nederland voorkomt. De soort is vrijwel uitsluitend beperkt tot vochtige biotopen. In ditzelfde biotoop werd tevens de **zompsprinkhaan** gevonden die samen met de moerassprinkhaan één van de weinige soorten zijn die gebonden zijn aan vochtige milieus zoals beekdalgraslanden. Beide zijn aangeduid als kwetsbare soorten daar zij op veel plaatsen achteruit zijn gegaan door biotoopvernietiging en verdroging van het leefmilieu. Deze soorten zijn dan ook gebaat bij een zeer extensief beheer.

Loopkevers

Voor het eerst werd in '97 actief gekeken naar loopkevers en een poging gedaan om ze te inventariseren. Er werd gebruik gemaakt van vangpotten op de volgende plaatsen : de Halsche-Beemden te Minderhout, het Huisven te Castelré en aan de E10-put te Minderhout. Aan de Halsche-Beemden werden 20 soorten waargenomen met als belangrijkste **Panagaeus crux-major** (achteruitgaand) en **Panagaeus bipustulatus** (momenteel niet bedreigd).

Aan het Huisven werden 12 soorten waargenomen met als voornaamste de **zespuntmoerasloopkever (Amara sexpunctata,** achteruitgaand) in vrij grote aantallen en de **tuinschalebijter (Carabus nemoralis,** achteruitgaand).

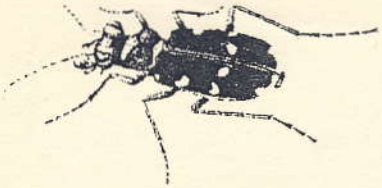

groene zandloopkever

Aan het heiderestandje van de E10-put werden 8 soorten geteld waarvan de enige noemenswaardige soort de **groene zandloopkever (Cuindela camprestis**, achtruitgaand) is.

In totaal werden er 36 soorten gedetermineerd van de 337 voorkomende soorten in Nederland en België. Dit lijkt weinig en dat is het ook maar rekening houdend met het feit dat veel soorten niet in onze biotopen vookomen, we niet beschikken over de nodige apparatuur en 120 soorten best niet gedetermineerd worden door beginners, kunnen we spreken van een goed begin voor het loopkeveronderzoek in ons werkgebied.

Overige ongewervelden

Buiten loopkevers werden er nog zo'n 50 soorten kevers geteld met de ontdekking van 2 gebieden waar de **driehoornmestkever** voorkomt. Dit is namelijk aan de Liebigstraat te Maxburg (Meer) en enkele dieren in de Elsacker (Meerle).

Verder werden er veel **penseelkevers** gezien in langs wegbermen in de buurt van Bolk (Rijkevorsel) met aantallen van 10 expl. per km.

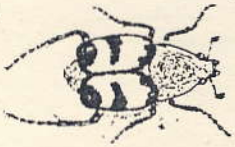

penseelkever

Bart Hoeymans *Ingrid Brosens* *Wim Verschraegen*

Literatuur

* 't Bieteutje jr. 16 nr. 1 - jaarverslag 1996 V.B.W.G. - Wim Verschraegen
* 't Bieteutje jr. 16 nr. 4 - Tengere grasjuffer : nieuwe rode lijstsoort voor Hoogstraten - Tom Verschraegen
* Een gedocumenteerde Rode lijst van dagvlinders van Vlaanderen - Dirk Maes- Hans Van Dyck
* Dagvlinders in de Markvallei - Wim Verschraegen - Ingrid Brosens
* Libellen, beobachen, bestimmen - Naturbuch Verlag - Heiko Bellmann
* Libellentabel voor België
* Een gedocumenteerde Rode lijst van de libellen van Vlaanderen - Geert De Knijf & Anny Anselin
* Gomphus jr 13/1-2 - De status van lestes barbarus in België - Robby Stoks, Geert De Knijf, Gerard Jannis
* De sprinkhanen van Nederland en België - Leo Beukenboom
* De sprinkhanen en Krekels van Nederland - Nederlandse Fauna 1 - K.N.N.V.
* Heuschrecken, beobachen, bestimmen - Naturbuch Verlag
* Notes fauniques de Gembloux, n° 17 (1988): 3-8 : Oedipoda caerulescens en Belgique - Hendrik Devriese
* Onze Vlinders - D. Ter Haar
* Moths of the Britisch Isles - B. Skinner
* De loopkevers van Nederland - Michiel Boeken
* Laufkäfer, beobachen, lebensweise - Wachmann, Platen, Barondt
* Rode lijst van de loopkevers

Vieze Beestjes WerkGroep

Planning V.B.W.G. 1998

* Inventarisatie van nachtvlinders d.m.v. menglampen in o.a. Halsche-Beemden, Elsacker, ...
* inventarisatie van libellen op o.a. de nieuwe poelen in de Halsche-Beemden
* telling bonte dikkopjes te Wortel-Kolonie
* zoektocht naar het al dan niet voorkomen van veenmollen aan de Mosten ?
* sprinkhanen en andere ongewervelden op het heideterrein in de Elsacker
* knoopmieren in omgeving van grote pimpernel
* loopkevers

Wie mee wil gaan of meer informatie wenst, kan altijd contact met ons opnemen

Bart Hoeymans *Ingrid Brosens* *Wim Verschraegen*

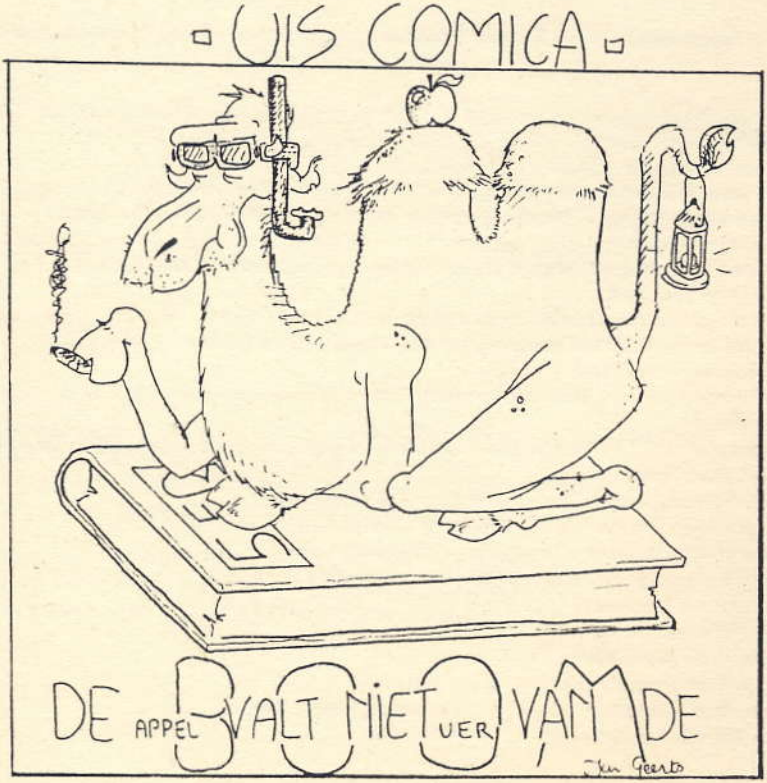

Dialezing 24 januari
Ruilverkavelen ...
hoe doen ze't net over de grens ?

Op 24 januari 1997 organiseert de NATUURWERKGROEP MARKVALLEI een dialezing over de landinrichting Baarle-Nassau, Chaam en Ulicoten. Johan Schaerlaeckens beschrijft de werkwijze die gehanteerd wordt net aan de andere kant van onze gemeentegrens. Vooral met de aangekondigde ruilverkaveling Rijkevorsel-Wortel en al de vroegere ruilverkavelingen in het achterhoofd, toont deze boeiende lezing hoe het ánders kan.

Ruilverkaveling betekende in de jaren '70 steevast rigoureuze ingrepen in het landschap, waarbij de aanwezige natuurwaarden niet meetelden. Denken we aan de rechttrekking van de meanderende Mark, het hakken van tientallen kilometers houtwallen en dikke bomen, het droogtrekken van moerassige stukken, ... Het eindresultaat was een open gebied, dat de landbouw optimale kansen bood. Achterzijde van deze dure medaille was een eentonige vlakte, die landschappelijk en natuurlijk veel minder aantrekkelijk was.

Anno 1997 is de werkwijze van de Vlaamse Landmaatschappij nog maar weinig veranderd. Nog steeds worden alle gronden met buldozers omgezet, worden houtwallen gekapt en wordt het reliëf van de percelen 'hervormd' tot een perfect glad biljartlaken. Het enige verschil met vroeger bestaat in het aanplanten van honderden boompjes en het sparen van 2 % oorspronkelijke natuur. Dit laatste past in het kraam van de NIEUWE STIJL, die de VLM vorig jaar als een charme-offensief lanceerde.
Mensen die onlangs de voltooide ruilverkavelingen van Ravels en Weelde hebben bezocht, houden hun hartje vast voor de gevolgen, die de 'nieuwe stijl' op de charmante gehuchtjes Achtel, Bolk en Keirschot zou hebben.

Hoe het ook anders kan, kunnen we zien net aan de andere kant van de grens. De uitwerking van de Groene Hoofdstructuur (Nederland) zit volledig in fase van uitvoering. Voor de Nederlanders is het duidelijk dat men de natuurwaarde van de vallei van de Mark niet links kan laten liggen. Meer nog! Er wordt een herstelbeleid uitgewerkt om in afgebakende gebieden de natuur alle kansen te geven voor de toekomst.

Het leek ons dan ook niet meer dan logisch dat we één van de betrokkenen uitnodigden om de Nederlandse werkwijze toe te lichten. Johan Schaerlaeckens uit Chaam zit mee in de adviesgroep voor deze landinrichting en bespreekt de situatie en de reeds gerealiseerde werken aan de hand van mooie dia's.

Iedereen is van harte uitgenodigd op deze avond.
Plaats: Oude gemeenteschool, Karel Boomstraat
Afspraak: Zaterdag 24 januari 20u00
Inkom: gratis

In deze diareeks staan de vallei van het Merkske en de Chaamse Beken centraal en worden de toekomstplannen uit de doeken gedaan met mooie dia's en geluiden.

Tom Verschraegen

Paddestoelenwandeling

De Rooi, 20-21 september 1997

De Rooi is een uitgestrekt bosgebied in Meerle. Het is zeer divers bebost gaande van naaldbomen, beuken, eiken partijen, en populieren. Door de vernielende stormen van oktober 1990 zijn eer in het bos grote oppervlakten kaalgeslagen, welke ondertussen nu zijn heraangeplant. Het bos wordt beheerd volgens het boekje. Dit wil zeggen, er is een bosbeheersplan hetwelk het systematische onderhoud van het bos regelt en in volledige samenspraak gebeurt met de Vlaamse Overheid. Het bos is eigendom van de verzekeringen groep Mercator-Noordstar.

Door de schrijver van dit verslag kan geen garantie geboden worden omtrent het al dan niet eetbaar zijn van paddestoelen. Voor de rest probeert hij een opsomming te geven van de waargenomen paddestoelen:

Papilrussula,
Aardappelbovisten: Barst open als hij droog is om dan miljoenen sporen de verspreiden. Deze sporenwolk is giftig.
Krulzoom: De plaatjes laten zich afschrapen. Is giftig. Bezorgt bloedarmoede wat tot abortus kan leiden bij zwangere vrouwen.
Elfenbankje: Met vele verschillende kleuren
Parelamanieten: Lijken wel het meest voor te komen in dit bosgebied. Kenmerkend is de wijnrode schijn op de steel. Dit maakt hem onderscheidbaar van de panteramaniet. De Parelamaniet is eetbaar terwijl de Panteramaniet zeer giftig is.
Hertezwammen: Niet aanhechting van de lamel aan de steel. Ondersoort met gespleten hoed.
Grote stinkzwam: laat zich van ver opmerken door zijn stank. De aasgeur trekt vliegen aan welke hierdoor sporen verspreiden. Groeit uit het duivelsei in ongeveer 4 uur tijd. Zolang hij nog in het duivelsei zit is hij eetbaar.
Roodporiehoutzwam,
Slijmzwam (maar welke ?),
Meniezwammetje zowel de konidiale vorm als de sporevorm. Bevindt zich steeds op de schors.
Kastanjeboleet,
Cudoniella Aquicularis,
Tonderzwam,
Grofplaatrussula: Met zwart aangelopen randen.
Roestvlekkenzwam,
Zwavelkopjes,
Dennevlamhoed (onder de beukebomen), toont aan dat er hier ooit een dennebos heeft gestaan.
Witte tandzwam ?
Russula Integra: rode kleur hoed, loopt over in de plaatjes
Druifrussula (zoetsmakend): voor russula's geldt in de regel zoet smaken betekend eetbaar
Kaneelkleurige Melkzwam,
Berkezwam,
Pronkhertezwam,
Roestbruin Kogelzwammetje: Bevindt zich altijd op de schors
Gewei zwammetje: Bevindt zich altijd op het zaagvlak
Smakelijke Russula (Russula Vesca),

Houtknotszwam

Slijmzwam. Maar welke van de vele honderden soorten ?
Roestvlekkenzwam: Lammelletjes komen net niet tot aan de steel. Dit is trouwens een typisch collibiakenmerk.
Houtknotszwam: Dode vingers steken boven de grond. (de legende zegt dat dit vroeger van een dood kindje was)
Franjehoed: Maar welke ??
Platte Tonderzwam.
Ruig Elfenbankje,
Stevige Braakrussula,
Eikebladzwam: steeds op de schors,
Witte Kaaszwam,
Dennevlamhoed: 1 van de meest voorkomende paddestoelen, nu helaas maar enkele omwille van de droogte.
Kleverig koraalzwammetje
Zwartpurperen Russula
Fluweelboleet (roodstelige),
Papilrussula: meer geel in de plaatjes dan andere russulas

Het was eigenlijk geen goed Paddestoelenweer. Daarvoor had het de afgelopen tijd te weinig geregend. Daarentegen was het een aangename zonnige namiddag in de bossen van de Rooi en hebben we met volle teugen van dit gebied genoten. Wij bedanken de beheerder en eigenaars van de Rooi voor het toegankelijk stellen van het domein.

Marcel Adriaensen

Lac-du-der

... voor diegenen die ook onder de verrekijker door keken

Naast een heleboel vogels in de lucht, valt er in de buurt van Lac-du-Der-Chantecoq ook wat fraais te beleven op de grond. En hoewel het er op 11 november allemaal niet meer zo fris uitzag, konden we nog veel plantjes van hun geijkte naam voorzien.

Beginnen we eens aan de oevers van het fameuze kraanvogel-lac.
Dit is een bijzonder dynamisch biotoop: in de zomer staat het water van dit stuwmeer hoog en in de winter laag. Door deze extreme droog-nat-situaties herbergt de oeverzone dan ook harde soorten die tegen een stootje kunnen. We vinden hier de planten van het zilverschoonverbond met als kensoorten *zilverschoon, kruipende boterbloem, zeegroene rus en vijfvingerkruid.* Daarnaast vinden we ook vertegenwoordigers van het Vlotgras-egelskopverbond met als soorten *rode watereprijs, lidsteng en watermunt, brave hendrik en hondspeterselie*(beg.).
Ook de wilgen langs het water laten duidelijk zien dat de waterstand bijzonder wisselvallig is. Tot op 1,5 meter hoogte zijn de takken immers bezet met verdroogde wortels. In het hoge water van de zomer vormen deze bomen waterwortels, die in het najaar opnieuw verdrogen. Na enkele jaren geeft dit een dikke 'cocosmat' van wortels rond de stam! *Dit verhoogt danig de aaibaarheidsfactor van wilgen.*

Aan de kijkhut van la maison du poisson et de l'oiseau lag een interessant grachtje in de kleiige grond: *watervorkje (Riccia), waternetje, klein kroos, puntkroos, kikkerbeet, watertorkruid,* ... behorende tot het verbond van het klein kroos.

Langs de wegen en in de zomen vonden we planten van de Marjoleinverbond: *grote kaardenbol, agrimónie*(let op accent!), *borstelkrans, donderkruid en bosaardbei.* We hebben te maken met een voedselrijke, kalkhoudende bodem, die wat doet gelijken op löss.

Op de niet-gestoorde bodem van de haagbeukenbossen vinden we een zeer gevarieerde struiklaag die behoort tot de Sleedoornorde*: sleedoorn, meidoorn, wilde kardinaalsmuts, rode kornoelje, gelderse roos, spaanse aak, hondsroos, bosrank en wilde liguster, zoete kers.*
In de kruidlaag vinden we *gele dovenetel, kruipend zenegroen, kattendoorn, penningkruid.*

Opmerkelijk was het voorkomen van enkele eeuwenoude perenbomen. Na enig overleg met Dr. Ir. G. Segers rees de gedachte dat het hier wel een over de wilde *Pieris communis* zou kunnen gaan. Uit de literatuur lezen we dat deze soort thuis hoort in kalkminnende struwelen in het binnenland.
Het waren zondermeer prachtige perenbomen; één staat er naast *la maison du ... .*

Vermeldenswaard is zeker nog de *muisdoorn Ruscus aculeatus L.*
Daar de schrijver dezes op het ogenblik van de vondst aardappellen aan't voederen was aan een kudde wilde zwijnen, schrok hij een beetje toen men een tak van dit dwergstruikje liet zien. In eerste instantie dacht ik dat het om een lelijk plastic ding ging *(sommige mensen van onze vereniging gaan nooit een grapje uit de weg.* Maar even later moest ik constateren dat dit helgroene takje met nog heller rode besjes echt was. En ... na wat speurwerk in de boeken, zelfs een zeldzaamheid was voor de flora in deze streek.
Muisdoorn is een dwergstruikje dat van nature voorkomt in bossen met een milde humus en in heggen. Lac-Du-Der is gelegen aan de rand van zijn verspreidingsareaal dat zijn centrum heeft rond de Middellandse Zee.

Referentie:
Den Held: Beknopt overzicht van de Nederlandse plantengemeenschappen, wetenschappelijke mededeling 130 *(voor de plantenassociaties)*
De Lange: Flora van België en het Groothertogdom Luxemburg

Tom Verschraegen

VOGELS IN LAC DU DER

Toen we na een lange autoreis rond 15.30 uur eindelijk in Lac du Der aankwamen, kregen we de langverwachte **Kraanvogels** te zien, die hier iedere avond op het meer komen overnachten. Groep na groep kwamen de kraanvogels over ons hoofd gevlogen zodat degenen die voor het eerst in de Lac waren ze onmiddellijk zeer goed konden zien.
Ondanks dat het water in de Lac zeer laag stond gingen de vogels niet ver zitten, wat het spektakel nog beter maakte.

In den Dooie Eik zaten bovendien nog 2 **Slechtvalken**. Het was helemaal feest toen 1 van de slechtvalken 4 à 5 maal sloeg naar een **Kievit**. Gelukkig voor de Kievit zonder resultaat.

De volgende dag verkenden we de omgeving van de Lac. Aan de kijkhut van het Maison de l'Oiseau kregen we een eerste **Grote Zilverreiger** te zien. Ook de **IJsvogel** liet zich prachtig bewonderen. Het **Baardmannetje** liet wel van zich horen maar spijtig genoeg niet zien. Aan de parkeerplaats konden we 2 **Distelvinken** op enkele meters van ons bewonderen alsof het nog niet mooi genoeg was.

Op de weg naar onze Gîte stopten we nog even bij een plasje. Behalve een paar **Watersnippen** was hier niet veel te zien. Maar toen Geert **Zeearend** riep heb ik nog nooit mijn medereizigers zo snel hun telescopen zien uitzetten. In de verwarring had Guy nog een tweede Zeearend ontdekt. De eerste Zeearend heeft iedereen kunnen zien. Hij liet zich dan ook 10 minuten bewonderen. Op de weg naar ons huisje hebben we nog een **Rode Wouw** waargenomen.

In de namiddag was het tijd voor een wandeling langs 2 plassen. Voor waarnemingen is dit één van de beste en mooiste wandelingen die je kunt maken. Zo hadden we een **Klapekster**, **Gele Kwik**, IJsvogel en Grote Zilverreiger en niet te vergeten een everzwijn. 's Avonds hebben we enkele duizenden Kraanvogels naar het Lac zien vliegen. Tijdens een nachtritje met de lamp zagen we prachtig enkele uilen waaronder een **Ransuil** die zich liet bewonderen zowel in vlucht als in zit. Over de Wilde Kat en de andere zoogdieren die we toen zagen lezen jullie hopelijk in een ander verslag.

De volgende dag zijn we eens door de weilanden rond Lac du Der gereden waar heel wat Kraanvogels te zien waren. In de namiddag hebben we een wandeling gemaakt rond een grote viskweekvijver. Hier zaten zoals de voorgaande jaren talrijke Grote Zilverreigers. Verder zagen we een Slechtvalk en een 60-tal **Bonte Strandlopers**. Twee Zeearenden die zich hier tegoed deden aan de vissen hebben we spijtig genoeg juist gemist.

Tegen de avond zijn we terug naar het meer gereden en hebben we twee kijkhutten en het Maison de l' Oiseau bezocht. Hier hebben we een **IJsgors** gehoord en zien vliegen. Ook nog een vr. **Blauwe Kiekendief** en 5 Grote Zilverreigers zien vliegen en natuurlijk het onvergetelijk spektakel van duizenden Kraanvogels die richting Lac vlogen.

Dinsdag was het weer tijd om naar huis toe te keren na nog een kort bezoek aan de enorme kijkhut van het Lac. In het totaal zagen we 91 soorten zoals je in onderstaand lijstje kunt zien.

Stijn Leestmans

Zeearend

VOGELLIJSTJE LAC DU DER

Dodaars
Fuut
Aalscholver
Blauwe Reiger
Grote Zilverreiger
Knobbbelzwaan
Wilde Zwaan
Grauwe gans
Bergeend
Smient
Krakeend
Wintertaling
Wilde Eend
Pijlstaart
Slobeend
Tafeleend
Kuifeend

Brilduiker
Grote Zaagbek
Rode Wouw
Blauwe Kiekendief
Sperwer
Zeearend
Buizerd
Torenvalk
Slechtvalk
Fazant
Waterhoen
Meerkoet
Kraanvogel +/- 15000
Ruigpootbuizerd

Kievit
Bonte Strandloper
Watersnip
Wulp
Tureluur
Groenpootruiter
Kokmeeuw
Stormmeeuw
Holenduif
Houtduif
Turkse Tortel
Kerkuil
Ransuil
Ijsvogel
Groene Specht
Grote Bonte Specht
Middelste Bonte Specht (gehoord)
Veldleeuwerik
Boerenzwaluw
Graspieper
Gele Kwikstaart
Witte Kwikstaart
Winterkoning
Heggemus
Roodborst
Merel
Kramsvogel
Koperwiek
Grote Lijster
Tjiftjaf

Baardmannetje
Staartmees
Glanskop
Matkop
Zwarte Mees
Pimpelmees
Koolmees
Boomklever
Boomkruiper
Klapekster
Gaai
Ekster
Kauw
Zwarte Kraai
Roek
Spreeuw
Huismus

Ringmus
Vink
Keep
Groenling
Distelvink
Sijs
Kneu
Kruisbek
Goudvink
Appelvink
IJsgors
Geelgors
Rietgors

Zoogdieren, vissen, amfibieën en ongewervelden
Lac du Der

Buiten een platgeklopte langpootmug op het monopolybord juist tussen Brussel Nieuwstraat en Antwerpen Meir, werden geen noemenswaardige ongewervelden waargenomen. Toch was er een zeer interessante waarneming, namelijk deze van een **oranje luzernevlinder**. Het mannetje fladderde prachtig langs het Lac.

De meeste amfibieën dachten reeds aan hun winterslaap. Naast enkele **groene kikkers** trok er nog een **alpenwatersalamander** de weg over, vermoedelijk op zoek naar een geschikte overwinteringsplaats.

Volgende vissen werden opgemerkt, al dan niet bovengehaald door hongerige watervogels : **amerikaanse dwergmeerval, rietvoorn, ruisvoorn, schubkarper, spiegelkarper, snoek, beekforel, baars** en **rivierforel.**

Op zoogdiergebied mogen we tijdens ons verblijk te Lac du Der absoluut niet klagen. Er werden regelmatig **reeën** gezien. Verder zagen we een **beverrat, woelrat, molshopen** en de afdruk van een **dassepoot** in een koeievlaai. Er liep ook een groot **everzwijn** (volwassen mannetje) over een kale akker van het éné bosje naar het andere. Op een andere plaats zagen we niet minder dan **75** van deze modderige zwijnen. Deze konden we zelfs aardappelen voederen en hun stopcontact-vormige snuit aanraken.

Tijdens een avondtocht met een sterke lamp zagen we nog veel meer zoogdieren. Er werden weer vele **reeën** opgemerkt evenals **hazen, konijnen,** een **vos** en zelfs een **wilde kat !** Deze wilde kat was voor velen één van de interessantste waarnemingen. De wilde kat liet zich trouwens zeer lang in de schijnwerpers van de lamp bekijken.

Wim Verschraegen

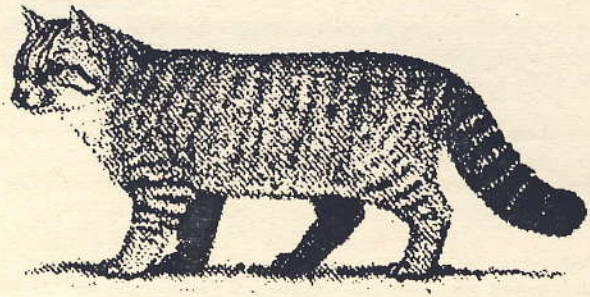

wilde kat

Op natuurspeurtocht ver buiten de gemeentegrenzen ...

De lente is het moment voor de insectenfreaks. Binnen onze gemeente zijn de meeste dagvlinders en libellen wel gekend en als uitdaging vertrekken er dan ook wel eens mensen op excursie in de beste streken van België. Denk maar aan de kalkhellingen van Nismes, de Voerstreek, Dinant of helemaal in het zuiden: de Gaume.

Als er dan een wagen vertrekt onder leiding van de Verschraegens, dan zie je sommige wel denken: 'Die mannen goan er wèr es goe éne pakke ginder !', maar niets is minder waar. Er wordt wel eens een trappistje genuttigd op een terrasje, maar er is meer ...

Dit is het verslag dat naar onze Waalse vlindervrienden ging!

Population du **damier** *Militaea cinxia* et du **thécla du prunier** *Fixsenia pruni* à Robelmont (Virton:U.T.M. 81 99)

Tom & Wim Verschraegen

Résumé
La population du damier a été decouverte en 1996. Cette année 26 exemplaires sont observés. En 1997 la même site a été revisitée: au moins 18 exemplaires. En plus 24 exemplaires du thécla du prunier sont comptées sur le buisson de Prunus spinosus au bord du champ.
A côté du Plantago lanceolata il y a aussi du Plantago media. Pourraient les chenilles du damier se nourrir avec cette dernière espece ?

Op 6 juni 1996 werd te Robelmont, een dorpje vlakbij Virton, een mooie populatie van de veldparelmoervlinder *Militaea cinxia* ontdekt. Vlakbij dit kleine dorpje in de Gaume werden op een grasland tegen een heuvel 26 exemplaren geteld. Het grasland is mooi ingesloten door bos en struweel zodat er een warm microklimaat heerst.

Aangezien het een ongekende populatie betrof, werd ook in 1997 een bezoek aan dit terrein afgelegd. Op 7 juni werden opnieuw 18 exemplaren geteld. (En dit onder minder goede omstandigheden: tegen de avond en minder fraai weer.) Ondertussen blijkt het hier te gaan om de grootste populatie van België !

Opmerkelijk was echter het talrijke voorkomen van de pruimenpage *Fixsenia pruni* in het struweel dat het gebied omgeeft. De oprukkende wortelopslag van de sleedoorn *Prunus spinosa* blijkt ideale omstandigheden voor deze soort in te houden. Nadeel hiervan is wel dat een deel van het grasland wordt ingepalmd en zo de groei van de smalle weegbree (voedselplant van de veldparelmoervlinder) verhindert.

	6 - 6 -1996	7-6-1997	
Veldparelmoervlinder *Militaea cinxia*	26	18	
Pruimenpage *Fixsenia pruni*	?	24	
Tweekleurig hooibeestje *Coenonympha arcania*		5	
Groot dikkopje *Ochlodes venata*		6	
Klaverblauwtje *Cyaniris semiargus*	1		

Vegetatie van de site

Het grasland heeft een vrij schrale, kalkminnende vegetatie met als opvallende hogere planten: gewone vleugeltjesbloem *Polygala vulgaris*, beemdkroon *Knautia arvensis*, knolsteenbreek *Saxifraga granulata*, kruisbladwalstro *Galium laevipes* , smalle weegbree *Plantago lanceolata* en ruige weegbree *Plantago media*.
De struiklaag bestaat voornamelijk uit sleedoorn *Prunus spinosa*, meidoorn *Crataegus laevigata* en brem *Cytisus scoparius*.

Het voorkomen van zowel de smalle weegbree als de ruige weegbree doet de vraag rijzen of beide soorten niet kunnen fungeren als voedselplant voor de rupsen van de verldparelmoervlinder. Hiervoor moet een observatie van de rupsen in de nazomer uitsluitsel geven.

Tom Verschraegen

bovenzijde

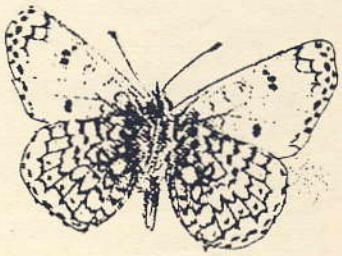

onderzijde

Veldparelmoervlinder (Melitaea cinxia)

Oproep - Oproep - Oproep

KERKUILGEGEVENS

Alle waarnemingen van kerkuilen worden verwacht bij Bart Hoeymans, St-Clemensstraat 8, 2322 Minderhout (03/314.48.48)

GRATIS STOOKHOUT !!!

(Hart)verwarmend nieuws in putje winter! Op de Halsche Beemden staan nog talrijke Canadapopulieren die gebruikt kunnen worden als stookhout. Je moet ze enkel nog kappen.

info bij Jef (314 60 14)

BEHEERSWERKEN IN JANUARI

Deze winter moet er nog eens een dag gewerkt worden op de beemden. Het betreft: aanplanten van 4 fruitbomen en wat haagplantgoed, uitdiepen van twee greppeltjes, afrasteren van aangelegde poelen, ... ?
En hoogstwaarschijnlijk het nuttigen van een nieuwjaarsborreltje dat de drukke tijden overleefd heeft.

Mensen die graag zouden meehelpen, nemen best eens contact op met de conservator.
De vaste beheerstploeg wordt vanzelfsprekend verwittigd!

STEENUILPROJECT

Net zoals vorig jaar worden alle paartjes steenuil geteld in de gemeente Hoogstraten. Mensen die die willen meewerken komen op 10 januari naar het museum (20 u 00).

WIE WIL DEZE ZOMER OP BEHEERSKAMP IN DE HALSCHE - BEEMDEN ?

Wanneer we een beheerskampje organiseren met J.N.M.-nationaal, vangen we 2 vliegen in één klap. We komen jongeren uit heel Vlaanderen tegen die 't zelfde willen als wij én we kunnen er door Stichting Leefmilieu nog heel wat bij verdienen.

Spreek af met enkele onder elkaar en neem contact op met Tom Verschraegen die voor de nodige tekst en administratieve rompslomp zal zorgen. Vanzelfsprekend kan je rekenen op onze hulp !

GOEDE...(morgend,middag,namiddag,avond,nacht)alle piepertjes.

1997 kan bijna weggesmeten worden en dat wil zeggen dat er een nieuw jaar 1998 voor de deur staat. Een nieuw jaar is ook hetzelfde als een nieuw JNM-jaar en dat betekent veel natuurstudie , lol , gewauwel en natuurlijk een spetterend kamp. Ingrid is voor een jaarke (of misschien langer) inspiratie aan het opdoen voor de pieprubriek en zolang zal je het met mij moeten stellen (den Hoey). Ik hoop dat jullie dit goed vinden en zo niet hebt ge pech. Héhé(vanijnige lach.)

Op 't moment is het winter en dat betekent dat er in de natuur wat minder te zien is dan anders maar... minder betekent zeker niet niets. Vele vogels uit het noorden komen namelijk in ons landje de winter doorbrengen. Een goed voorbeeld hiervan zijn de ganzen en dat zijn nu net de beestjes waar we iets mee gaan doen. Hieronder heb ik 3 verschillende soorten ganzen uit elkaar getrokken en jullie moeten deze ongelukkige beestje terug in elkaar steken. Jullie moeten mij zeggen welke delen bij welke vogel hoort. (Om het ietje makkelijker te maken vind je onderaan een prent van de verschillende soorten zittend.'Ook geef ik jullie steeds de romp=buik en rug, enz.. kadeau.)
We hebben de Canadese gans (nr 1)
Brandgans (nr 2)
Rotgans (nr 3)

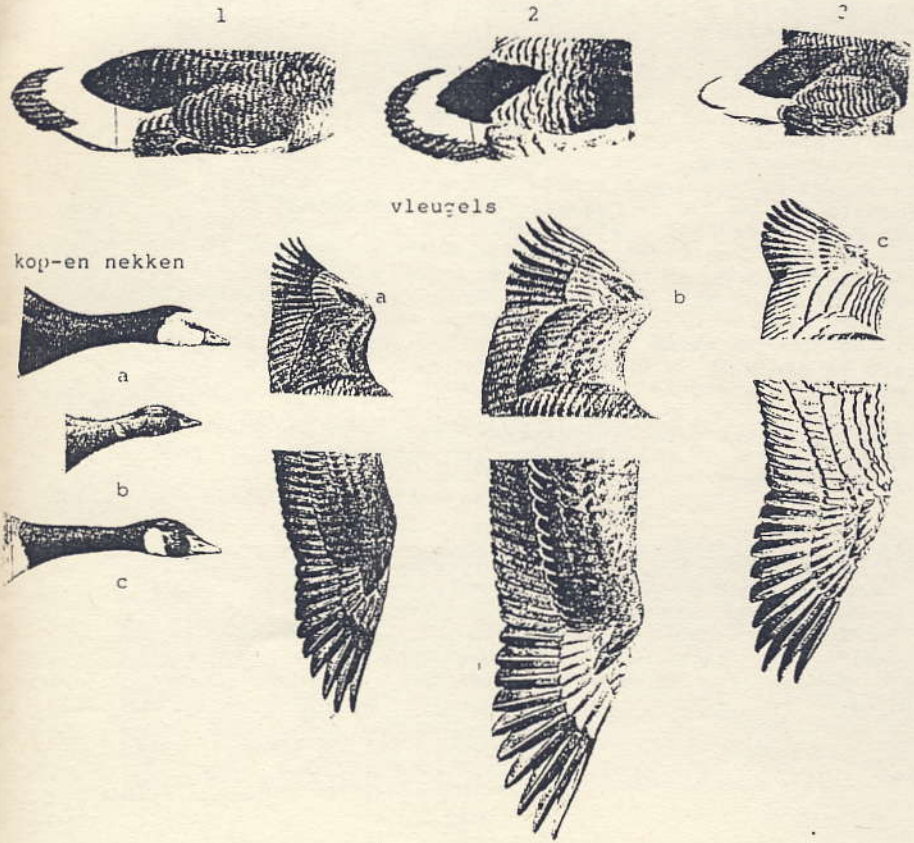

De 3 soorten ganzen zittend.

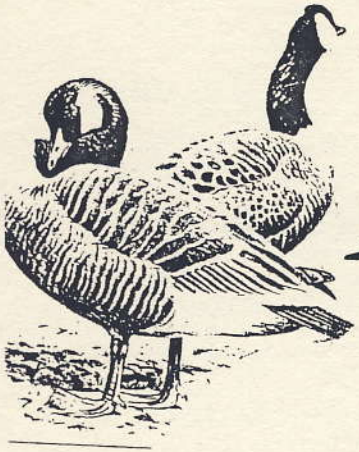

nr 1:Canadese gans

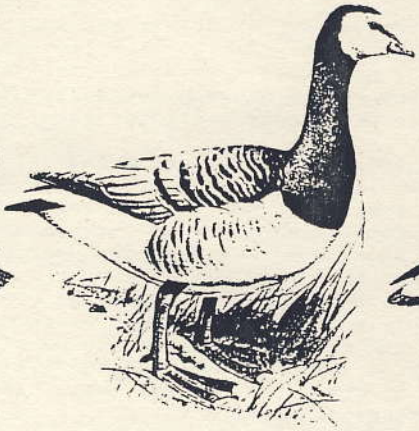

nr 2:Brandgans

nr 3:rotgans

Ik zal nog wat uitleg geven over deze diertjes zodat jullie goed weten met wat je bezig bent.
In België kan je (met wat geluk) 7 soorten ganzen tegenkomen die gesplitst worden in 2 grote groepen. 1ste groep zijn de grijze ganzen (grauwe gans, kolgans, rietgans en kleine rietgans) en de 2de groep zijn de gekleurde ganzen.(Canadese gans ,brandgans, en rotgans.) De meeste soorten zijn hier enkel in de winter aanwezig buiten de grauwe gans en de Canadese gans. Eén van de 7 soorten ganzen hoort in ons landje eigenlijk niet thuis en dat is de grootste van de 7 : de Canadese gans. Deze soort komt uit Canada en werd vroeger veel gehouden als siervogel in parken en tuinen. Een paar van deze vogels zijn ontsnapt en zijn in ons landje beginnen broeden en hebben zo een populatie kunnen stichten. (Een populatie= het aantal vogels dat in een gebied broedt opgeteld.) Het verschil in grootte bij de ganzen is ook enorm want de kleinste bij ons is de rotgans welke niet veel groter is als een eend , de grootste is dan weer de Canadese gans welke wel groter is dan 1m en met zijn vleugels open 180cm groot kan zijn.

Zo na deze zeer interessante les in ganzentaal moet ik nu stoppen met mijn verhaal. Ik wens jullie allen nog veel plezier met de natuur en tot een volgende keer maar weer.

DAAAAAAAAAAAAAAAAAAAG!!!!!

Bart Heymans.

Oplossing: Kop en nek(a)hoort bij de brandgans
Kop en nek(b) hoort bij de rotgans
Kop en nek (c) hoort bij de Canadese gans
Vleugels (a) horen bij de rotgans
Vleugels (b) horen bij de Canadese gans
Vleugels (c) horen bij de brandgans

UITLAAT

Omdat de wist-je-datjes op sterven na dood zijn, starten we met een nieuwe rubriek, namelijk 'uitlaat'. Hierin kan men zich eens goed uitlaten over reeds verschenen bieteutartikels, W.W. -, N.R. - als J.N.M.- activiteiten, speciale figuren, rare gebeurtenissen, arbeidsongevallen, liefdesverdriet, geroddel, bedenkingen, ... Kortom alles wat je kwijt wil voor het groot bieteutlezend publiek.

NEVER EVER GIVE UP

Een Z.W.G.-er op jacht

Wist je dat J.V.D.B. uit M. dacht dat er een C.D. bestond met libellengeluiden !?!?

Eendentelling

2 november 1997

Enkele mistige J.N.M.-tellerkes

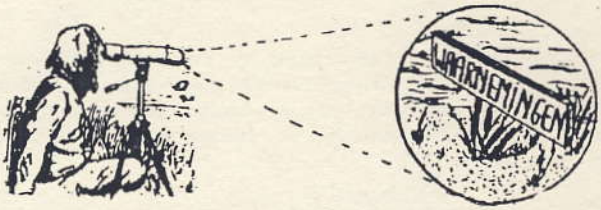

Datum	Soort	Aantal	Plaats	Waarnemer(s)
19/10/97	bokje	1	Rij., Volharding	Bart Hoeymans
19/10/97	mandarijneend	6	Rij., Volharding	Bart Hoeymans
19/10/97	casarca	2	Rij., Volharding	Bart Hoeymans
19/10/97	siberische taling	1	Rij., Volharding	Bart Hoeymans
19/10/97	nijlgans	75	Rij., Volharding	Bart Hoeymans
19/11/97	Barmsijs	1	Mind., Halsche Beemden	Bart Hoeymans
19/11/97	grote zaagbek (mann.)	1	Mind., Halsche Beemden	Bart Hoeymans
25/11/97	casarca	1	Mark	Bart Hoeymans
25/11/97	kuifeend	102	Mind., E10-put	Bart Hoeymans
26/11/97	kuifeend	102	Mind., E10-put	Bart Hoeymans
28/11/97	goudplevier (overvl.)	50	Castelré, "rode weg"	Bart Hoeymans
28/11/97	goudvink	2	Kolonie (Ndl.)	Bart Hoeymans
28/11/97	goudvink	1	Wo-Kol.	Bart Hoeymans
01/12/97	ijsvogel	1	Meer, Markmeander	Bart Hoeymans
01/12/97	rietgans (trek ZW)	75	Mind., Engelenven	Bart Hoeymans
01/12/97	rietgans (trek ZW)	48	Mind., St-Clemensstr.	Bart Hoeymans
04/12/97	grauwe gans (W-trek)	25	Meer, Mosten	Bart Hoeymans
04/12/97	havik	1	Meer, Mosten	Bart Hoeymans
05/12/97	kleine bonte specht	1	Kolonie (Ndl.)	Bart Hoeymans
05/12/97	goudvink	10	Kolonie (Ndl.)	Bart Hoeymans
13/12/97	brilduiker (mann.)	1	Meer, Mosten	Bart Hoeymans
13/12/97	kuifeend	104	Meer, Mosten	Bart Hoeymans

Heeft buiten ons Hoeyke nu echt niemand nog iets gezien ? ? ?

Alle waterwildtelgegevens + andere vogelgegevens worden verwacht bij Bart Hoeymans, St-Clemensstraat 8, 2322 Minderhout

Waarnemingen voor in het Bieteutje worden verwacht bij Wim Verschraegen voor 20 maart 1998 ! (of via ons Bartje)